



A MEGFÁRADT DEMOKRATA

— Én kartársam megválogatom, amit olvasok. És este már szórakozni akarok. Mijük van?

— Na nem! Valami könnyebbet! Nincs nekem most kedvem Mórát olvasni. Különben is mindegyiken átrágtam már magam. Adja oda azt a pirosat, ami a kezében van!

— Jó könyv ez, de én nem ilyet akarom. Hanem tudja, olyant, ami felüldíti az embert.

A könyvtáros odaadja.

— Ne ezt! Orosz? Orosz könyvet nem olvasok. Nem, én nagyon szeretem az oroszokat, Gagarin fogadtatásán is ott voltam, de tudja, úgy vagyok vele, hogy nehezen szokom meg az idegen neveket.

— Tessék, itt van egy magyar.

Lesújtó pillantás.

— Magyar? A mai magyar írók csak mindig a termelésről, meg a bányáról írnak. Nem, nem ilyent. Valami szórakoztatót.

— Tessék talán a Buddenbrook ház.

— Thomas Mannt akart nekem adni?! Mikor olvastam már én az ő könyveit!! Gyermekkoromban! Nem, nem ilyent! Olyat, ami az asszonyt is szórakoztatja. Kölyökkoromban olvastam egy jó könyvet, ha a címe eszembe jutna!

Az írójára se emlékszik?

— Ki a fene jegyzi meg azt a sok nevet. Nem arra való az én fejem kartársam! — mondja felháborodva.

— De a történet nagyon érdekes volt. Nem emlékszem már rá, csak tudom, hogy volt benne egy nagybácsi, aki elszerezte az unokahúgát, és rengeteg szeretőt tartott. Nagyon szórakoztató olvasmány volt. Azt adja oda.

— Sajnos nem ismerem! — így a könyvtáros.

— Hm, hm, akkor adjon valami mást. Tudja, az írójára nem emlékszem, de nagyon jó könyv volt. Várjon, a címére emlékszem, valami Randevű Rómában.

— Ezt nem tartja a könyvtár.

— Hát akkor mit tartanak maguk?!

Nem elég az embernek az a napi pokoli hajsza, ha egy jó könyvet akar olvasni, az nincs! Allandóan az a termelés, meg százalék, meg munkaverseny. Az embernek kell egy kis kikapcsolódás. Én demokrata vagyok, kartársam, de pihenni akarok!

— Akkor tessék talán Jerome: Három ember egy csónakban.

— Angol, mi?! Az angolokat nem szeretem! Mindenféle Johnny meg Lizzie. Adjon inkább valami komolyat. Nem könnyűt. Olyat szeretek, amiből az ember mégis tanul. Nem bánom lehet magyar is. Egyre emlékszem is: Virágzik a mandulafa a címe. Az igen, az komoly könyv volt. Olyat adjon!

— Sajnos, ez sem kapható. Tetszik tudni, az politikai szempontból nem megfelelő.

— Nem megfelelő?! Miért kartársam? Én demokrata vagyok, mindig is az voltam, én csak meg tudom állapítani! Miért, az az író nem a háború szörnyűségeit írta meg?

— De igen, de van annál jobb könyv



Kaján Tibor rajza

is. Itt van pl. Arnold Zweig: A verduni csata. Ez is háború, meg Barbusse: A tűz. Ezek jók is.

— Német mi?! Nem kartársam, nem szeretem a németeket. Ők okozták a világháborút is, ahol a szegény embernek annyit kellett szenvednie... Ja, hogy a másik francia! Igen, jó a francia irodalom, de én nem szeretem a franciákat. Tudja azok olyan sovíniszták. Meg aztán pihenni szeretnék, kartársam, ne akármilyen bővlít adjon nekem. Én nagyon sze-

retem a demokratikus könyveket, olvastam is egyszer ilyesmit, várjon, a címére nem emlékszem, de arról van benne szó, hogy egy orvosnak a felesége összeadja magát egy parkett-táncossal. Tudja, én demokrata vagyok, egész nap építem az üzletben a szocializmust. De este nem szeretek gondolkodni, ilyenkor egy jó, szórakoztató, de mégis komoly könyv kell! Hiszen maga tudja már, hogy milyenre gondolok!!

Szóllósy Kálmán

A LEGTÖBBET OLVASÓ VIDÉKI VÁROSOK — 80 ÉVVEL EZELŐTT

Hazánkban az első országos könyvtári adatfelvételt az 1884. évvégi állapot szerint hajtották végre. Az összesített számokból kitűnik, hogy vidéken alig működtek nyilvános könyvtárak, és a meglévőkben is ritka volt az olvasó. Az állomány összetétele és a szigorú kölcsönzési szabályok inkább elriasztották, mint vonzották az egyszerű embereket. (Akadt olyan könyvtár is, ahol a helyben olvasott kötet árát letétbe kellett helyezni.) Egy-egy adat mégis megmutatta, hogy a népben erős volt a betűhűség, s ha érdekes könyvekhez könnyen hozzájuthatott, szívesen forgatta őket.

A legforgalmasabb vidéki városi könyvtár a szombathelyi volt. Könyvállománya mindössze 2906 kötetből állott, az évi forgalom azonban elérte a 12 384 kötetet. Manapság egyáltalán nem nagy szám ez, viszont abban az időben csak a Nemzeti Múzeumi (mai Széchényi), az Egyetemi és az Akadémiai könyvtár forgalma múlta felül.

A siker okát abban kell keresnünk, hogy állományösszetételében és a kölcsönzési feltételekben a szombathelyi könyvtár állt legközelebb a mai városi könyvtárakhoz. 2906 kötetéből 1396 szépirodalmi és 500 történelmi tárgyú volt. (Ugyanakkor az összes nyilvános könyvtár 1 183 581 kötetében csupán 22 844 szépirodalmi mű akadt.) A szombathelyi könyvtárához hasonló állományösszetétel kialakításához bátorság kellett, mert a könyvtárosok a szépirodalmat olvasókról szinte megvetéssel emlékeztek meg.

A könyvtár heti két alkalommal, csütörtökön és vasárnap tartott nyitva. A

város bármely lakosa díjmentesen kölcsönözhetett belőle. Az állományról nyomtatott jegyzéket adtak közre, s azt egy-két évenként kiegészítették. A könyvtár a városi iskola helyiségében működött, Horváth János tanító kezelte évi 50 forint tiszteletdíjért.

A szombathelyi példa mutatja, hogy az igényeket figyelembe vevő könyvtárfejléssel már abban az időben is szép eredményeket érhetek volna el.

1884-ben a 45 697 kötetes szegedi Somogyi Könyvtár csupán 5173 kötetet kölcsönzött, illetve adott ki helybeni használatra. Ezzel a vidéki nyilvános könyvtárak sorában a második helyet foglalta el. A gyűjtemény nem sokkal előbb alakult, a közönség számára csak a felmérést megelőző évben nyitották meg. Ezért a kölcsönzőkre vonatkozóan érdemes megnézni egy későbbi kimutatást is.

1894. közepéig a feldolgozott állomány 51 470 kötetre nőtt (az 1884-es felmérés idején még sok könyv volt feldolgozatlan), s ebből egy év alatt 6846 olvasó 7139 kötetet használt. (Olvasón nyilván látogatót kell értenünk.) A könyvtár forgalmi statisztikája az összes hasonló intézmény közül a legrészletesebb, így azt is megtudjuk belőle, hogy kik olvastak akkoriban Szegeden. A 6846 látogató közül 6161 (!) tanuló volt. Kívülük csak kevesen jártak a könyvtárba. Viszonylag nagyobb számmal szerepeltek még az alábbi foglalkozásúak: 158 tanár és tanító, 68 háztulajdonos és magánzó, 43 állami tisztviselő. Az olvasók között mindössze 100 nő akadt.

Szabó András Endre